

מבעד למסוה

(שטורים בהגות כללית)

היינו דאמרי אינשי : כל השכורים מתפכחים ואינם שותים בפורים ור' עזמות הולך בפורים בלי מסוה.

בשבוע זה של פורים הייתי טרוד ועסוק רק בענין אחד : לסוב בכל הרחובות והדשווקים של רושלם ולרוץ אחרי כל המתחפשיים ברחוב יפו ואפילו בעיר-העתיקה. האמינו לי, תלמידי היקרים שלא השארתי אף נשף-מסכות אחד ולא הנחתי אף משחק-אחשורוש אחד בעירנו, כדי להסתכל הפעם מבעד-למסוה של אחרים והכל בשבילכם, בשביל שעורי-שעורכם. (ולא בי האשם, למשל, שכל מה שאני רואה אתם מהוייבים לקרא, הרי מזלכם גרם!).

ויודעים אתם בכלל מה שאני לכם ? — ישר בעיני הג פורים. ודוקא מפורים זה

התהלתי אהב את החג הזה ביותר. ולא רק אני אלא שכל אהב"י בירושלם יצאו מכליהם ממש בשנה זו ונתכלסו כלם לתוד מסכות ואפילו הנקבות שלהם עברו ר"ל על לאו חמור מדאוריתא ולבשו כלי-גבר בראש כל חוצות לעיני כל הגויים והיתת הילולא והינינא בעירנו הפעם יותר מבכל השנים הקודמות.

ולו לעצתי ישאלו, לו למשל הייתי מין ר' קוק, הייתי מבטל מיד את כל החגים של השנה ומשאיר רק את חגי-הפורים, ואפשר שהייתי מביא עי"ז את משיח צדקנו ?..

ויודע אני כי הייתי מקבל בטח ע"ז הסכמה אצל אחינו הפוסים, העאג'אמים בלע"ז, וביחוד אצל העולים החדשים, שהם כידוע, קרובים למלכות" ויש להם, כנראה, מונופולין על ויותא ועל ושתי — ופורים זה יוכיח ! עוד בערב-פורים התקרמו העאג'אמים שלנו והתמשטמו בגדוד על כל רחובות ירושלם עם מרדכי הצדיק שלהם בוקר-התיש הארוד אשר לפניו, היושב בגאווה על הסוס. והימן הרשע" הולץ לפניו ומטיל אימה בכבע-הניד הגבות" שלו. אנב, כשעברתי ברחובי שמעתי

אחד ממורי הדרך שלנו מבאר לתיירים, כי טני אלה "הגבורים" הם ר' חיים והתרגול שלו...
במוצש"ק הערניקה כל "חארת-אל-טאנאק" את מושבה לתיאטרון ציוני, וכל "פרס ומדי" שלנו רצו באהשתרנים מנש בנעריהם ובז-קניהם אל ה"טיאטרו" כדי לראות את "מר-דכי ואסתר" שלהם. במסנות-נפשות ממש נדחקתי לתוך האולם ומזלי גרם להתגלגל ל"אור כשדים" ולשמע א"ז לשונו של "יקום פורקו" נשים אורפאליות ישבו על ידי וגעו בבכיה על צרות ישראל בצרופ, ופתאם ראה והכיר אחד מהקהל את חברו ה"מחדראג'י" (מיבור ירקות) על הבמה וגין השרים והסרדי סים של המלך אחשורושי ונתחיל צועק אליו בערבית :

— וואלאק יא איבראזה ים ! יחרב-ביתך ! מה אתה עושה שם ? — והקהל התפרץ בצ-חוק ונהפך יגונם לשמח...
חבל מאד שלא נעלה המנהל גם הפעם על הבמה את גבור-הימז זוז" שהצטיין אישתקד על הבמה בתפקידו והר'אן : אז "גבורת-הסוס" במשחק "מרדכי ואסתר" ומרב התפעלות

של מחזאת-כפיים רועשת באולם, קם פתאום על שתי רגליו הקדמיות כבן-אדם ממש והת-תיל שר בקולו בפרסית : היה-יהיה ! ולא רצה בשום אופן לרדת מעל הבמה עד שירד המסך קדם..*

זמשהב אני את אנורת, העברי-הצעיר" שלנו, שחרתו על דגלם את ה א ה ד ו ת, לא רק בין צעידים וצעירות אלא וביחוד בין ישראל לעמים, לא להגם קראתי את החברה שלהם עפ"י הר"ת Y. J. W. A. בשם

Young Jewish Wedding Association
הכמיהמדינה שלנו במלונ-יוז משברים את מחם למצא את הדרך הנכונה לאחדות בינינו ובין שכנינו ובן-אב"י הציע בזמנו לגדל בארצנו לא טבק אלא תה, בשביל "כוס-תה" המדיני, ולא הצליחו עד כה. אדרבה ! והנה באו צעירים, צ'וצ'יקים ממש מבני ירושלם עיה"ק ומצאו מיד את הדרך הכי רדיקלית לאחדות גמורה בין הצעירים והצ-עירות ובין הצעירים מישמעאל ועשו. — ונשף-המסכות שלהם בקלבר יוכיח !..

המסך קדם..*
זמשהב אני את אנורת, העברי-הצעיר" שלנו, שחרתו על דגלם את ה א ה ד ו ת, לא רק בין צעידים וצעירות אלא וביחוד בין ישראל לעמים, לא להגם קראתי את החברה שלהם עפ"י הר"ת Y. J. W. A. בשם
Young Jewish Wedding Association
הכמיהמדינה שלנו במלונ-יוז משברים את מחם למצא את הדרך הנכונה לאחדות בינינו ובין שכנינו ובן-אב"י הציע בזמנו לגדל בארצנו לא טבק אלא תה, בשביל "כוס-תה" המדיני, ולא הצליחו עד כה. אדרבה ! והנה באו צעירים, צ'וצ'יקים ממש מבני ירושלם עיה"ק ומצאו מיד את הדרך הכי רדיקלית לאחדות גמורה בין הצעירים והצ-עירות ובין הצעירים מישמעאל ועשו. — ונשף-המסכות שלהם בקלבר יוכיח !..

בקשי רב עלה בידי להתכנס אל האולם, עד שרצתי יחביתה ונטלתי את המסוה שלי ונכנסתי ישר בשעה שעסקו בהלכות "כיצד מרקדין" בידהשמשות. שאור והשך משמר שיון בערבוביה.

כשלקו המאורות בשעת הרקודים היה "ליהודים", ואולם כשאמרו "יהי אור" וההשמל האיר את האולם חשכו עיני ממש!.. *

הריני מודה ומתודה לפניכם, רבותי, כי אין אני בקי כלל וכלל בעניני אמנות, וראיה לדבר שאני מתכוין לצאת בקרוב בשורת מאמרים בעתונות נגד בצלאל והפרד פיסורי כנהוג, וגם ענין המסכות והתלבושות הביבליות של תלמידי "בצלאל" בנשף המסכות שלהם אינו כזהור לי כל צרכו ואולם רק אחת הבנתי היטב — את מסכת "הפרוטקציה".

באולם "ציון" סבבו המון מעטפות שהיו תלויות על שמלה היה ועליה כתובות אדרוסאות לכל המנהלים והעסקנים שלנו ועל החגורה נדפסה באותיות גדולות הכתבת הזו: "שלטוני בלתי מוגבל". כשנתחלקו כל הפרטים לתלמידי בצלאל וביחוד לשתי עינים היפות של ושתי הצעירה בהשתדלות האהשתרן בוישי, עלתה "הפרוטקציה" על הכתב. כתחו המעטפות את פיהן ומתוכן נשמע כקול האוב:

"רבותי! אפילו לקבלת פרס של מסכת-פורים דרושה אצלנו, פרוטקציה". *

עליתי בשבוע זה עם אחד התיירים העשירים אל הדר כדי לראות את אור-חינו הגדולים, את אלפרד מונר, אוסקר שטרויס, ואת ונרברג, מלך החמאה ההולנדי-דית, נכנסתי אל אחד המשרדים ומצאתי שם את תלמידי האנגלי, שספר לי על רגל אחת מעשה יפה בשיד גדול מעברת-הירדן שבקר בימים האלה את ה"רבי". הוליד אותו, שכל ארמונו לארכו ולרחבו כדי להראות לו את רב גדלו ועשרו וכח הממשלה האדירה.. ואולם השיד לא נתפעל ביותר, כנראה, עד שעברו באחד המשרדים ולפניו הופיעה מכור נתיכתיבה ולפניה עוד דבר: מזכירה נהמדת כ"צפור" בלשון עשרת-השבטים לבושה חדר ואצבעותיה העדינות מפזזות ומכרכרות על גבי הכפתורים של המכונה, עמד השיד ותחה, כי ראה מעשודשטן ממש: כאן דופקים: טיקטיקטיקטיקטאק! ושם יוצא "מאכתוב" שלם..

כשיצאו שניהם מן החדר, נכנס עמו ה"רבי" בדברי פוליטיקה שלהם, ואמר לו בחביבות אנגלית: "שאל לך דבר ממני, עד חצי המלכות ותנתן לך!" ואולם השיד לא חשב הרכה וענה בלשונו: "רוצה אני אחת כמו "זאת" (ובאצבעו הוציא לתוך חדר המזכירות..)

"באט" (לא יותר!). פני ה"רבי" שונו קצת ובצחוקדחו על שפתיו ענה לו: "עאלא ראסי!" (על ראשי ועל צוארי!)

והשיד — כך סיים תלמידי-הפקיד — מחכה עד היום הזה ל"זאת".. *

סוף סוף למדנו מעשרת-השבטים לא רק "פוטבול" אלא גם שווי-משקל בכל דבר ותגיהפורים ביפו יוכיח!... איך כתוב שם בחומש' שלנו? . . . אלא מאי? — החומש' שלהם להבריג, אומר אחרת: שאם מכבדים אותך בסטירת-לחי, מוצה להושיט גם את הלחי השניה, הרי זו בבחינת הלכה ואין מורים כן. החומש' הוא חומש' והגוי — הוא גוי.. ולא רק גוי בלבד, אלא אפילו יהודי להבדיל כהר"ר הפילוסוף שלנו שחבר ספר שלם על המוסר בהא הידיעה של הנוצרי, אינו אוהב לשתק... היום מאמר זעום נגד פרישמן לאחר מותו, מהד נגד ברדיצבסקי ומחרתים אולי בער "שמש-הספרות", כלומר צרניחובסקי כדי להאפיל על הירח החדש שהופיע על שמינו בשבוע זה בתל-אביב..

ומכיון שאנו מדברים בעניני ספרות נזכרתי בהעתון "הגנה", שהולך ומתחדש בימינו לכבוד פרשת "קדושים" של משה רבנו הבעל"ט אחר הפסח. בהתעון יחד-שוב הזה יבאו מאמרים חשובים ע"א הגנות, כגון זריעת אבטיחים קטנים וגדולים וללכיים

ופרות חמינו. כראי שתלמידי היקרים יחתמו על העתון וזה ויתמכו כאפן חומרי וגופני בענין החשוב הזה.. *

ומספר לי תלמידי מחיפה טעשה שכזה:

בזמן האחרון שחקו תלמידי ביה"ס הריאלי שלנו — כך הוא אומר לי — בשבת קדש עם ערביים צעירים בכדור-רגל. מיד אחר המשחק פרצה ביניהם קטטה ונהפך כדור-הרגל לכדור-יד ואגרוף..

למחר הופיע שוטר בביה"ס הריאלי והזמין שנים מהתלמידים — את בנו של ג—שטיין ואת בנו של ה"לבן" — ישר לבית משפטה-שלום. עמדו שני הבחורים לפני ביה"ס דין שלהם והטילו עליהם קנס של לירה אחת שלמה ומצריית לכל אחד.

ואולם העיקר מה שחפצתי לספר לך— הוסיף תלמידי מחיפה — הוא לא זה, אלא סוף המעשה, כשחזרו שני התלמידים לביה"ס אבליים והנזייר-ראש, פנה אליהם המנהל ושאל מהם פשר דבר, ספרו לו המסכנים את ה"מפלה" שלהם, איך שכבדו בשבת את בני-הירדן במתנות-יד וקבלו במחילה ענשי-כסף בבית-המשפט. טפח המנהל על כתפם ואמר:

— "אין דבר! אני שלמתי בעד מתנת-יד הרבה יותר מכם!"..

איך נותב שם? — מבבל מלמדי

השכלתי וממנה לי יותר מכלם".. *

כן עיקר שכחתי:

עורך "הדרבן" מסר לי זה עכשיו מכתב נאה ואופיי, שקבל מאת "מנחם-מנדל" החיפואי של שלום-עליכם, וכדי לזכות בו את תלמידי היקרים, ולהשיב "כבוד סופרים" נעתרתי לבקשתו של ידידי העורך להדפיס בשעורי זה את המכתב יכתבו וכלשונו ממש:

ב"ה,

כבוד עורך "הדרבן" נ"י יופיע כשמש בצהרים וכירח במלואו ובכל אשר יפנה יצליח!

"הדרבן" בכחו וגבורתו מלא עולם בא בזמנו בכל פרטיו ודקדוקיו ובכל מיני מט-עמוים תרנגולים מפוטמים ותפנוקי-מעדנים זיינות-משומרים כיד המלך, אבלנו את לחמו ויינו שתינו, מזון וצדה השביע את נפשנו. עליונים למטה ותחתונים למעלה, עשיר ורש יחד ינקו ושמתו: מה יפית ומה נעמת ואשרי האיש כמוני שהביו..

אך מה? — ה"מגילה" שלי וה"משלח-מינות" ששלחתי לו לכבוד פורים-קדש לא נדפסו ולא יצאו לאור עולם — א נעכטיגער טאג!" — כיום אתמול כי יעבר, ממש סטירת-לחי על פני לא-עליכם, ומה שסבלתי, ידידי העורך, רק אל אחד יודע!..

שער נא כנפשיך: ארבעה ימים וארבעה

לילות לא בא כמעט אכל אל פי ושנה לעיני. הלכתי הלך ושוב בחדר שקוע במחשבותי ותפוש ברב שרעפוי כדי להכין את עצמי בסגנון טוב עפ"י דקדוק, שלא אכשל חלילה בחסר של "יוד" או ביתיר של "ואו", כמנהג סופרי צפת וטבריה. ובכלל, צריך לשנס היטב את המתנים כדי להכין מאמר בשביל ה"דרבן" הזה! שער-נא כנפשיך: יותר מחמשים גליון ניר הושהרו בלא נזמא, הויז מן השלחו, הרצפה, הידים הפנים והשרוולים ואני גופא קבלתי, סוף שחור "מ-האשת-הזיל" שלי מרת חוה היה שתחי, ותקם בעוד לילה ותתן עלי קולה ר"ל: "איציק! רצונך שוב להסתמא בעיניך ולנסע לר"ר טיכו? עדיין לא שלמתי את עשרים הלירות מהנסיעה והיא.. הרי לך כתבו חדש לעת-זקנה — א נייעם נו!" ואנכי לחשתי לה ושרלתי אותה בדברים: — אל נא בקולך חוה, אל תצעקי, נשמתי! למחר תראי את הכבוד הגדול שאנחל מכל חיפה, ממש "כעזמות"..

והיא בשלה: "את עזמות שלך אני מכירה עוד מ"זאמריו", ספרא רבא, מח ברזל ו"נוצה חדה" וחויז מזה יהיהו מקבל בכל שבוע שש לירות, ארבע פעמים שש יהן עשרים וארבע לירות לחדש, מותר לו כבר לכתב.. הבינות? אבל מה יהיה לך שלימזל מזה? צרות וכאב-בטן, מוטב שתלך לישון יאללאת!" ואנכי מצדי קבלתי ממנה את כל היסורים וה"השנים השחורות" באהבה

כי אמרתי שסוף הכבוד לבוא..

ויהי בקר ויהי ערב יום רביעי ושוב נתעוררה עלי: "א ה! הכתבו שלי מטייל שוב בחדר כמשוגע. מי יעזר לך אח"כ? ר' חיים אייזיק? ש"ק? אהרן שלמה?" וכה סבלתי ממנה יגון ואנחה עד שסוף כל סוף יצא ב"ה העגל צח ונאה ויפה ובהסכמת כל ידידי שלחתי את המגילה והמשלח-מינות שלי ל"דרבן". ובתגיע יום הפורים הזמנתי מרב גדולה את כל החבריא לסעודה: קניתי שני "ביטלים" (בקבוקים) גדולים של יין מוכהר וגם "קאנוויט" (כרובית) מן השוק ורוטל שלם של מלפפונים כבושים שעושה "אפטיט" לשתית יין, ובביה"כ שלנו אמרתי להחברה בלשוני: "עלי קללתך בני", כלומר: תלילה אצלי תשמהו וידעו נא אהב"י מי אני ותדע כל העדה החיפואית שעורך ת"דרבן" מתחשב עמי ויש לי מקום מחילה אצלו, ובפרט זוגתי שתחי' תראה את הכבוד הגדול שיהיה לי וממילא תכבד אותי ותתן יקר לבעלה..

ולסוף, בא "הדרבן" ולא דובים ולא יער, לא מגילה ולא משלח-מינות. בקצרה, לא הראיתי את פני כל הימים האלה החוצה לפני החבריא שלי ומה שקבלתי ממנה, מוטב שלא תשאלה, מהמת שלא אספר.. נו'נו! סוף הפצתי להיות! את הדרבן הזה לא אשכח כל ימי חיי..